

УДК 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.192.82-86>

Глушенко А.В.

Український державний університет науки і технологій

Hlushchenko Anna

Ukrainian State University of Science and Technology

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7953-2098>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В КРАЇНАХ ЄС НА ПРИКЛАДІ РУМУНІЇ ТА ПОЛЬЩІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглядаються особливості реалізації Зеленого курсу в країнах Європейського Союзу на прикладі Румунії та Польщі. Аналізуються ключові заходи, впроваджені цими країнами для досягнення цілей сталого розвитку, зокрема у сфері енергетики, транспорту та сільського господарства. Визначаються основні виклики та успіхи, а також уроки, які може взяти на озброєння Україна для ефективного інтеграції Зеленого курсу у власну політику. Вивчені основні заходи державної політики, спрямовані на підвищення екологічної свідомості та дотримання екологічних стандартів у контексті європейської співпраці для розвитку зеленої економіки. Визначені ключові інструменти та політичні ініціативи для екологізації економіки. Проведено аналіз основних глобальних тенденцій та етапів міжнародної співпраці в рамках зеленого переходу у країнах ЄС. Оцінено особливості формування екологічної свідомості та активного громадянського суспільства, в якому кожен учасник дотримується принципів та стандартів екології. Визначені основні документи, що регулюють діяльність різних суб'єктів у різних секторах економіки. На прикладі Польщі та Румунії підтверджено, що європейські країни реалізують цілеспрямовану політику сталого розвитку, орієнтуючись на співпрацю між усіма учасниками економічної діяльності для дотримання принципів екологізації та соціалізації.

Ключові слова: європейська інтеграція, зелена економіка, сталий розвиток, відновлювана енергетика, енергоефективність, зелений курс, екологічна політика, Румунія, Польща.

FEATURES OF THE GREEN COURSE IMPLEMENTATION IN EU COUNTRIES USING THE EXAMPLES OF ROMANIA AND POLAND: LESSONS FOR UKRAINE

The article examines the peculiarities of the implementation of the Green Course in the countries of the European Union on the example of Romania and Poland. The key measures implemented by these countries to achieve the goals of sustainable development are analyzed, in particular in the field of energy, transport and agriculture. The main challenges and successes are identified, as well as lessons that Ukraine can adopt to effectively integrate the Green Course into its own policy.

The main measures of state policy aimed at increasing environmental awareness and compliance with environmental standards in the context of European cooperation for the development of a green economy are studied. Key instruments and political initiatives for greening the economy are identified. An analysis of the main global trends and stages of international cooperation within the framework of the green transition in the EU countries was carried out. The peculiarities of the formation of environmental awareness and an active civil society in which each participant adheres to the principles and standards of ecology are evaluated. The main documents regulating the activities of various subjects in various sectors of the economy are defined. On the example of Poland and Romania, it is confirmed that European countries implement a purposeful policy of sustainable development, focusing on cooperation between all participants of economic activity to comply with the principles of greening and socialization.

Keywords: European integration, green economy, sustainable development, renewable energy, energy efficiency, green course, environmental policy, Poland, Romania .

Jet classification: F2, F15, Q1, Q56, R1.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми людства, такі як зміна клімату та інші екологічні виклики, залишаються невирішеними протягом останніх десятиліть, незважаючи на зусилля науковців та міжнародних організацій. Ці проблеми змушують переосмислити традиційні принципи господарювання та перейти

до екологічно орієнтованої економіки, відомої як “зелена економіка”. Стратегія трансформації традиційної (“коричневої”) економіки в зелену отримала назву “зелене зростання”.

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації економічних процесів дедалі більше усвідомлюється, що

© Глушенко А.В., 2024

врахування екологічних чинників може виступати додатковою можливістю для країн задля здобуття конкурентних переваг. Це підкреслює важливість інтеграції екологічних аспектів в економічну політику та практичні заходи, що сприятиме сталому розвитку та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У статті «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України, автори Боровик Ю. Т., Єлагіна Ю. В. та Полякова О. М. розглядають базові елементи зеленої економіки, її основні принципи та перспективи для України, підкреслюючи важливість впровадження зелених технологій та програм, таких як «EaP GREEN», для досягнення цілей сталого розвитку в країні [1]. Автори С.К. Харічков та В.І. Крутякова в статті «Ключові орієнтири інноваційної моделі економіки України на засадах сталого природокористування» аналізують основні шляхи розвитку інноваційної моделі економіки України, ґрунтуючись на принципах сталого природокористування. [3].

І хоча Зелений курс ЄС є амбітною спільною стратегією, спрямованою на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, водночас реалізація цієї стратегії в різних країнах-членах ЄС має свої особливості та виклики, які потребують більш детального дослідження. Румунія та Польща, як країни з різними економічними та соціальними умовами, демонструють різні підходи до впровадження Зеленого курсу. Вивчення їхнього досвіду є важливим для України, яка також прагне інтегрувати принципи сталого розвитку у свою політику. Основна проблема полягає у визначенні ефективних механізмів та інструментів, які можуть бути застосовані в українських реаліях для досягнення цілей Зеленого курсу.

Метою статті є дослідження базових векторів розвитку європейської інтеграційної політики в контексті зеленої економіки, аналіз досвіду реалізації Зеленого курсу в Румунії та Польщі, а також визначення уроків, які можуть бути корисними для України.

Методологія дослідження. Для дослідження основних напрямків розвитку європейської інтеграційної політики в контексті зеленої економіки використовуються наступні методи: Вивчення офіційних документів Європейського Союзу : директиви, регламенти та стратегії, що стосуються зеленої економіки; аналіз наукових статей та репортів міжнародних організацій, присвячених питанням сталого розвитку та зеленої економіки; порівняння політик та стратегій країн нових членів ЄС щодо зеленої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під впливом наслідків фінансової кризи першого десятиліття XXI ст. програма ООН з довілля ЮНЕП відстоювала ідею «зелених пакетів стимулювання», де були визначені конкретні галузі, де великі державні інвестиції можуть стимулювати розвиток зеленої економіки. Ця ідея надихнула деякі уряди здійснювати стимулювання «зеленими» пакетами у межах своїх зусиль щодо посткризового відновлення економіки. У рамках цієї ініціативи ЮНЕП спільно з одним із авторів «Плану

для зеленої економіки» Едвардом Барб'єром підготував доповідь під назвою Новий Глобальний Зелений Курс, випущений у квітні 2009 року. У цій доповіді було запропоновано поєднання заходів політики, які стимулювали б відновлення економіки та водночас могли б підвищити екологічну стійкість світової економіки.

Нами було проаналізовано особливості реалізації зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі нових країн-членів ЄС Румунії та Польщі (табл. 1).

Діяльність виконавчої влади Польщі щодо Національного плану в сфері енергії та клімату на період 2021-2030 років була започаткована у 2018 році відповідно до європейських стандартів та подана Європейській Комісії у 2019 році [2].

Документ спрямований на досягнення низьковуглецевого економічного розвитку, справедливую енергетичну трансформацію та покращення якості повітря. У ньому також зазначено про загрози для професійних груп та регіонів, які можуть постраждати від трансформації, зокрема, для районів видобутку вугілля та громадян, яким загрожує енергетична бідність. Польща отримує фінансування в рамках політики згуртування, Спільної сільськогосподарської політики, Інструмента відновлення та зміцнення стійкості, а також Фонду справедливої трансформації. Основною умовою для отримання фінансів з Європейського фонду відновлення є Національний план відновлення. Польщі буде надано 58 мільярдів євро у формі грантів і кредитів. З цієї суми 20% заплановано витратити на цифровізацію, в той час як 37% буде спрямовано на екологічні ініціативи та охорону здоров'я [2].

Розвиток транспорту з низькими викидами та без викидів є одним із ключових пріоритетів Європейського зеленого курсу. Польські стратегічні документи також акцентують на важливості цього сектора, створюючи сприятливі умови для впровадження електромобілів. Підприємства, такі як Solaris Bus&Coach та Ursus Bus, мають значний потенціал у виробництві електроавтобусів і вже здобули успішний досвід експорту. В Польщі був зведений перший завод у Європі, що спеціалізується на виробництві літій-іонних батарей для автомобілів, компанії LG Chem. Польща є членом ініціативи EU Battery Alliance від Європейської Комісії, яка сприяє розвитку виробництва батарей у країнах ЄС. На думку польських експертів, для пришвидшення змін у транспортній сфері система фінансування має підтримувати як електрифікацію, так і розвиток громадського транспорту, виходячи за межі чинної ініціативи "eBus", яка сприяє електрифікації громадських перевезень до 2030 року. В цьому контексті слід зазначити, що у 2020 році місцева влада Сілезького воєводства оголосила про плани з будівництва заводу для виробництва легкових електромобілів [2].

В рамках Європейського зеленого курсу Румунія зобов'язалася розробити та удосконалити законодавство для стимулювання інвестицій у видобуток газових ресурсів у Чорному морі, а також ухвалити План декарбонізації для Енергетичного комплексу Олтєня, який є основним виробником електроенергії на вугіллі. Крім

того, план включає диверсифікацію джерел постачання урану для Nuclearelectrica, державної атомно-енергетичної компанії, та забезпечення тривалої експлуатації існуючих ядерних установок, а також будівництво нових потужностей. Передбачено розвиток та вдосконалення електричної та газової інфраструктури. Значну увагу приділено також соціальним аспектам переходу до вуглецево нейтральної енергетики.

Важливим кроком стало впровадження механізму укладання угод на купівлю-продаж електроенергії за «зеленим» тарифом (PPA), що дозволяє встановлювати довгострокові контракти з великими споживачами, зменшуючи ризики коливання ринкових цін і вивільняючи фінансові ресурси для інвестицій у проекти з відновлюваної енергетики [2].

Таблиця 1

Особливості реалізації зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі нових країн-членів

Країна	Діяльність законодавчої влади	Діяльність виконавчої влади	Можлива спеціалізація Румунії у рамках європейського зеленого курсу
Румунія	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка та удосконалення законодавства щодо інвестицій у розробку газових ресурсів у Чорному морі, - ухвалення Плану з декарбонізації Енергетичного комплексу Олтєня - врегулювання можливості для укладання Угод куплі-продажу енергії за «зеленим» тарифом (PPA) - формування законодавчих рамок для укладання Контрактів на різницю в цінах 	<ul style="list-style-type: none"> - представила Європейській Комісії свої пропозиції щодо втілення європейських кліматичних цілей Національний енергетичний та кліматичний план для Румунії. - уряд збільшив частку відновлюваних ресурсів до 30,7%. 	<ul style="list-style-type: none"> - кошти Фонду відновлення і стійкості ЄС (RRF) можуть і навіть мають скеровуватися на цілі зеленої та цифрової трансформації. - 37% коштів мають бути спрямовані на подолання кліматичних змін та заходи біорозмаїття - основна увага приділяється використанню природного газу, а також шляхам подачі природного газу новим споживачам, - розбудова офшорних вітряних станцій у Чорному морі
Польща	<ul style="list-style-type: none"> - 4 травня 2021 року Сейм РП прийняв закон про ратифікацію рішення Ради (ЄС, Євроатом) 2020/2053 щодо системи власних фінансових ресурсів ЄС, іншими словами – створення Фонду відновлення 	<ul style="list-style-type: none"> - національний план з енергії та клімату на 2021-2030 роки був розроблений у 2018 році на основі європейських норм і представлений Європейській Комісії у 2019 році. - у лютому 2021 року Рада Міністрів РП затвердила Енергетичну політику Польщі до 2040 року. 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток низькоємнісного та беземісійного транспорту є одним із пріоритетів ЄЗК - Польща є членом ініціативи Європейської Комісії EU Battery Alliance, що покликана підтримувати виробництво батарей у ЄС - розвиток інтермодальних вантажних перевезень

Джерело: складено автором на основі [2].

Діяльність виконавчої влади Румунії зосереджена на реалізації Національного енергетичного та кліматичного плану, який є одним з основних інструментів для підтримки ініціатив у сфері енергетичного та кліматичного переходу. Цей план значною мірою враховує рекомендації Європейської Комісії. Зокрема, Комісія порекомендувала уряду Румунії підвищити частку відновлювальних джерел енергії до мінімуму 34%. Румунські влади частково виконали цю рекомендацію і замість запланованих 27,9% погодилися підняти цю частку до 30,7%. Цей показник був розрахований згідно з рекомендаціями Єврокомісії з урахуванням макроекономічних умов. Чотири категорії споживачів визнано вразливими: з точки зору доходів, пенсіонери, особи з порушеннями здоров'я та жителі важкодоступних територій [2].

Румунія має хороший потенціал для реалізації цілей Європейського зеленого курсу, оскільки має

доступ до коштів з Фонду відновлення та стійкості ЄС (RRF), які будуть використані для підтримки зеленої та цифрової трансформації. Зокрема, 37% цих коштів повинні бути виділені на боротьбу зі змінами клімату та заходи щодо біорозмаїття. Однією з перспективних ініціатив є розвиток офшорних вітряних електростанцій у Чорному морі, де, за даними Світового банку, технічний потенціал офшорної вітрової енергетики для Румунії (разом із Болгарією) перевищує 100 ГВт [2].

Новий Глобальний Зелений Курс змотивував уряди виділяти значні фінансові інвестиції у зелені сектори для досягнення трьох цілей: 1) відновлення економіки; 2) боротьба із бідністю; 3) скорочення вуглецевих викидів та деградації екосистем [3,4]. Становлення цього глобального курсу може бути представлено у вигляді трьох етапів міжнародної співпраці (рис. 1), в межах яких в ЄС формувалися нові імперативи, доктрини та стратегічні альянси.

Рис. 1 Впровадження глобального зеленого переходу у вигляді 3-х етапів міжнародної співпраці
Джерело: створено автором на основі [5]

Перспектива членства України в ЄС має спиратися таким чином як на вивчення взаємо зумовлюючих етапів посилення Європейського зеленого курсу, так і на врахування досвіду країн східного партнерства, які набули членства в останні етапи розширення ЄС – в тому числі в сфері законодавчих ініціатив, напрацювань механізмів економічної політики тощо [8].

Висновки. Колишні «нові» держави-члени ЄС, такі як Румунія та Польща, активно займаються вдосконаленням законодавчих актів, щоб підтримати зусилля в рамках зеленого курсу. Це охоплює ратифікацію міжнародних угод і розробку національних енергетичних та кліматичних планів. Виконавчі органи цих країн створюють та реалізують національні стратегії, спрямовані на зменшення викидів, розвиток відновлюваних джерел енергії та підвищення

енергоефективності. Країни ЄС, зокрема Польща та Румунія, мають можливість спеціалізуватися на окремих аспектах зеленого курсу, таких як розвиток офшорних вітряних електростанцій у Румунії та виробництво батарей у Польщі. Вони також отримують значні фінансові ресурси з Фонду відновлення і стійкості ЄС для підтримки зеленої та цифрової трансформації. Ці країни можуть стати прикладом для України. ЄС пріоритетно розглядає питання клімату, що вимагає від України чіткої політики в цій сфері та дотримання європейських амбітних цілей досягнення кліматичної нейтральності. Європейський зелений курс відкриває нові перспективи для України в галузях промисловості, сільського господарства, енергетики та фінансів. Участь України в ЄЗК сприятиме її інтеграції в європейські процеси та зміцненню співпраці з ЄС.

Список використаних джерел:

1. Боровик Ю. Т., Слагін Ю. В., Полякова О. М. Зелена економіка: сутність, принципи, перспективи для України Вісник економіки транспорту і промисловості № 69, 2020. С. 75-83.
2. Європейський зелений курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України Європейського Союзу» /Рада зовнішньої політики “Українська призма”, 2021 [електр. ресурс]- Режим доступу: www.prismua.org
3. С.К. Харічков, В.І. Крутякова. Ключові орієнтири інноваційної моделі економіки України на засадах сталого природогосподарювання // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2014. – №2 (12). – С. 175-183.
4. United Nations Environmental Management Group (2011). Working towards a balanced and inclusive green economy. Geneva, Switzerland: United Nations Environmental Management Group. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260017.locale=en>
5. Аналітичний документ «Європейський зелений курс: можливості та загрози для України» / [електр. ресурс]- Режим доступу: <https://dixigroup.org/analytic/ievropejskyj-zelenyj-kurs-mozhlyvosti-ta-zahrozy-dlia-ukrainy/>
6. An Action Agenda for Sustainable development Report for the UN SecretaryGeneral.Published by Sustainable development solution network,2013. - 62 pages// available at: <http://unsdsn.org/files/2013/06/130613-SDSN-An-ActionAgenda-for-Sustainable-Development-FINAL.pdf>
7. Бережна Ю. С. Концепція «зеленої економіки»: міжнародний аспект Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського Т. 25 (64). 2012. № 1. С. 210-215.

8. Кумачова А. С. Політика формування та розвитку «зеленої економіки» як специфічний об'єкт державного регулювання. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=934>.

References

1. Borovyk, Y. T., Yelagin, Y. V., & Polyakova, O. M. (2020). Zelena ekonomika: sutnist, pryntsyipy, perspektyvy dlia Ukrainy [Green economy: Essence, principles, prospects for Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti - Herald of the economy of transport and industry*, (69), 75-83 [in Ukrainian].
2. Council on Foreign Policy “Ukrainian Prism” (2021). Yevropeyskyi zelenyi kurs ta potentsiini naslidky yoho vprovadzhennia susidnimy derzhavamy dlia Ukrainy Yevropeiskoho Soiuzu. [European Green Deal and potential consequences of its implementation by neighboring states for Ukraine]. Retrieved from <http://www.prismua.org> [in Ukrainian].
3. Kharychkov, S. K., & Krutyakova, V. I. (2014). Kliuchovi oriientyry innovatsiinoi modeli ekonomiky Ukrainy na zasadakh staloho pryrodohospodariuvannia [Key guidelines for the innovative model of Ukraine’s economy based on sustainable natural resource management]. *EKONOMIKA: realii chasu- ECONOMY: realities of the time*, 2(12), 175-183 [in Ukrainian].
4. United Nations Environmental Management Group. (2011). *Working towards a balanced and inclusive green economy*. Geneva, Switzerland: United Nations Environmental Management Group. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260017.locale=en>
5. Analychnyi dokument «Ievropeyskyi zelenyi kurs: mozhlyvosti ta zahrozy dlia Ukrainy» [Analytical document «European Green Deal: Opportunities and threats for Ukraine»]. Retrieved from <https://dixigroup.org/analytic/ievropejskyj-zelenyj-kurs-mozhlyvosti-ta-zahrozy-dlia-ukrainy/>[in Ukrainian].
6. Sustainable Development Solution Network. (2013). *An action agenda for sustainable development: Report for the UN Secretary-General*. Retrieved from <http://unsdsn.org/files/2013/06/130613-SDSN-An-Action-Agenda-for-Sustainable-Development-FINAL.pdf>
7. Berezna, Y. S. (2012). Kontsepsiia «zelenoi ekonomiky»: mizhnarodnyi aspekt [Concept of “green economy”: International aspect]. Proceedings from Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho - *Scientific Notes of Tavrida National V.I. Vernadsky University*, 25(64), 210-215 [in Ukrainian].
8. Kumachova, A. S. (2015). Polityka formuvannia ta rozvytku «zelenoi ekonomiky» yak spetsyfichniy obiekt derzhavnogo rehuliuвання [Policy of formation and development of “green economy” as a specific object of state regulation]. Електронне наукове факхове vydannia «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok». - *Public Administration: Improvement and Development*, (12). Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=934> [in Ukrainian].